

Szockafé, 2007. május 7. Biztos Kezdet Modellprogramról

Előadó: Szomor Éva,

Moderátor: Bányai Emőke,

Felkért hozzászólók: Bányai Emőke, Baróti Zoltánné, Scheer Ferencné, Zéлитyné Vas Andrea

Részt vett: 16 fő

A „Biztos Kezdet Modellprogram” volt az alapja a Szociális Szakmai Szövetség Szockafé rendezvénysorozatának 2007. május 07-ei beszélgetésén.

Szomor Éva a Biztos Kezdet Modellprogram elindítója előadásában bevezetőként, és a beszélgetés elindításaként felvetette, hogy mi is voltaképpen a Biztos Kezdet, modellprogram, intézmény, lehetőség, filozófia, vagy módszer? Mindezen elemek együtt magukba foglalják azt, ami 2003 novemberében kezdődött Magyarországon Biztos Kezdet Modellprogram címen. A program Angliából ered ahol Sure Start-nak hívják, mely szó szerinti jelentése „Biztos Kezdet”. Az előadó szerint vissza kellene fordulni a szó eredeti jelentése felé, mert fontos kérdésként vetődik fel, hogy tulajdonképpen milyen korosztálynak is szól a program. Elsődlegesen azon 0-4 éves kor közötti gyermekeknek szól, akinek az otthoni, családi, szociális helyzete hátrányosnak mondható, fogyatékkal élő szülők, beteg szülők, bevándorlók, akiknek nyelvi, beilleszkedési problémáik vannak. Utóbbi csoportnak, az eredeti angol programban kiemelkedő szerepe van. Fontos tisztázni, hogy nem a napközbeni ellátás pótlására, és nem a gyermekek napközbeni időtöltésének hasznosabb eltöltésére jött létre a Biztos Kezdet. A legfontosabb, amit a program a résztvevő gyerekek számára adni tud, egy olyan környezet, feltételrendszer, szakképzett segítő és megfelelő eszköztár, mely a megfelelő fejlődés elősegítését szolgálja. Fontos szempont, hogy –szükség szerint- biztosítja a megfelelő terápiás foglalkozásokat a programban részt vevő gyerekek és családjaik számára. Segít, hogy a szülő megértse és megtanulja, hogy fontos a gyermeki fejlődés, és a gyermek számára fontos az, hogy az első 3 évében egészségesen fejlődjön, mert ez megakadályozhatja a későbbi problémákat, pl.: lemorzsolódása az iskolában, beilleszkedési problémák. A program emellett segít munkahelyteremtésben az igénybevevő szülők számára, pl.: tanfolyamok szervezése, képzések szervezésével.

Bányai Emőke felvetette, hogy a gyermeki szükségletek mellett mennyire szól a program a szülők nem létező gyermekkoráról. Saját fejlődési szükségleteik háttérbe szorultak, mely gyermekeik nevelésében is megmutatkozik, pl.: játék, szabadidő eltöltése, nem látják gyermekeik megfelelő szükségleteit. A program segítséget nyújt abban, hogy a szülők ezt a teret megtalálhassák, ami lényeges a szülői attitűd változásához, ami lehetőség a gyermekek számára is. Sok példát tapasztalt arra, hogy a Biztos Kezdet egyszerre két generáció (szülő és gyermek) életét változtatta meg.

Scheer Ferencné a józsefvárosi program koordinátora azt tapasztalta, hogy náluk sok a szociális hátrányos helyzetű család, magas számú roma lakosság, magas munkanélküli szülők száma, rossz lakáskörülmények gyakorisága, és magas számú bevándorlók jellemzik a kerületet. Szerinte kiemelkedő jelentőséggel bír a testközelebi csecsemőgondozás, és a kulturális eltérések szerepe a gyermeknevelés terén. A VIII. kerületben 1997-től saját kezdeményezésre prevenció korai fejlesztőprogramot indítottak annak érdekében, hogy vizsgálják, hogy a szociális hátrányok milyen hatással vannak a kisgyermek mozgásfejlődésére. (Kérdőív, fejlődési lap, feldolgozott adat évi 300 gyerekről). Kimutatták, hogy a szociális hátrányokból adódó fejlődési lemaradások, (pl.: szobakonyhában kiságyban tartott csecsemő mozgásfejlődése nem a megfelelő ütemben indul meg: nem gurulni, forogni fog, hanem felfelé kapaszkodni. Ebből következik, hogy előbb fog ülni, állni, mint mászni, így az élettani görbületei másképp alakulnak, melynek később ortopédiai, illetve egyéb következményei alakulnak ki). Mitől nyújt mást a program, mint egy jól működő bölcsőde? A bölcsőde alapelvei: egyéni bánásmód, testi, lelki, érzelmi fejlődés biztosítása, tárgyi személyi feltétel megfelelő biztosítása. A program elvei: ezzel megegyeznek, emellett folyamatos napirend, saját gondozónő, az otthoni eszközök (pl.: játékok) bevonása. Fontos plusz jelent a programban a külső tényezőkre való odafigyelés: szülők mentális állapota, lakáshelyzet beszívárog a gondozás során. Azt tapasztalják, hogy könnyebb a segítségnyújtás a komplexebb szemlélet mellett, mint korábban. A napi kapcsolatok

ezt erősítik. A program keretében készítették egy filmet, mely a bölcsődébe járó gyerekek és családjuk, házassági és gyereknevelési szokásait mutatja be. A filmben kínai, vietnami, pakisztáni, afrikai-magyar házaspár, 3-as ikres roma család és magyar család szerepelt. A film is alátámasztotta, hogy a segítő szakember számára nem kérdőjelezhető meg, a szülő pozitív hozzáállása. Minden szülő a legjobbat akarja a gyerekének. A programba könnyen tudták bevonni a családok és együttműködni a társszakmákkal (pl.: családsegítő-, gyermekjóléti szolgálat).

Baróti Zoltánné a csurgói modellprogram vezetője hozzászólásában elmondta, hogy náluk: 2003-ban indult a helyi program, a családsegítő szolgálat közreműködésével. A helyi önkormányzat az elején nehezen támogatta a szociális szférát, így ezt a kezdeményezést is. Állami gondozott édesanyákból álló csoporttal kezdték a foglalkozásokat. Nehéz munkába állás, szükséges anyagi szociális lakhatási körülmények hiánya jellemzi az ügyfélkörüket. Házi gyermekfelügyelői alapképzést szerveztek a szülők számára, a szülői minta hiánya, támogató rendszerek hiánya miatt, emellett segítséget kaptak, hogy ráláthassanak a gyermekvédelmi rendszer működésére. Emellett több közösségteremtő programot is szerveztek. A szakmai szabadság teremthet lehetőséget arra, hogy olyan programokat is megvalósíthassanak, amelyek nem kivitelezhetőek már adott intézményi struktúrában pl.: a családsegítő szolgálat keretein belül. Ezért egy civil szervezetet hoztak létre a program megvalósításának érdekében. A helyi program legfőbb célja szintén az, hogy a szülőknek segítséget nyújtsanak gyermekeik megfelelő nevelésében, emellett munkaerőpiacon való megjelenésüket elősegítsék.

Zélityné Vas Andrea a katymári program koordinátora beszámolt saját tapasztalatairól. Náluk a program kezdetén több tévhit terjedt, pl.: a biztos kezdet modellprogram az óvodát helyettesíti. Kezdetben a helyi önkormányzat erősen rányomta bélyegét a programra. Itt szintén megállapítható, hogy az igénybevevő családok többsége rendkívül nehéz szociális és anyagi körülmények között él. Kezdetben a program erős érdekérvényesítés hatására indult a családok részéről 2005 szeptemberétől. A települési családsegítő program két szintből áll: 1. a biztos kezdet program és 2. a szociális földprogram. Ez a program eltér a többitől, mert a két elem közös működéssel valósul meg. Mára a helyi munkába több szülőt is sikerült önkéntes segítőként bevonni.

A beszélgetésen elhangzott, hogy azért is nehéz motiválni a családokat, mert a szülő számára a játék nem jelenti azt a tartalmat, amiről maga a program szól. Egyéni utakat kell a segítők számára megtalálni a szülői motivációs szint erősítésére. A szakemberek számára is sok esetben szemléletváltásra van szükség, meg kell „kínálni” a szülőket, a saját szintjükön kell felvilágosítani őket a program valódi céljáról és pozitív hasznáról. A hátrányos helyzetű családoknál az a tapasztalat, hogy a szülők bevonására hasonló stratégiákat kell alkalmazni a segítők részéről, mint a kisgyerekeknel: figyelemfelkeltés, tartalmas és élménydús legyen, ingergazdag környezet szükséges. A családi nevelés értékeit megtartva a hiányosságokat pótolva tud eredményes lenni a program az igénybevevő gyermekek számára. Minden gyereket a saját képességeinek maximumára kíván hozzásegíteni a Biztos Kezdet.

A programok jövőjével kapcsolatban a beszélgetésen elhangzott, hogy úgy maradhatnak a programok életképesek, ha a források egy részét maguk teremtik meg (adomány, pályázat, kapcsolati tőke révén). Állami támogatás, önkormányzati támogatás is szükséges. Elhangzott, hogy nem lenne szerencsés, ha állami normatívába futó szolgáltatássá válna, mert akkor sok mindent veszíthetne a program szakmaiságából. A következő év arról szól majd, hogy az idej forrásokat hogyan lehet úgy felhasználni, hogy ez alatt az év alatt fel lehessen térképezni és kitalálni azokat a lehetőségeket, melyek a „mozaik” támogatottságot megteremthetik. További cél, hogy a jelenleg futó programok nyitva tartása és elérhetősége bővüljön, ezáltal rendszert vezessen az igénybevevő gyermekek és családjaik életébe.

Kiss Balázs